

Tweede Kamer, Klimaat en energie

VERSLAG VAN EEN COMMISSIEDEBAT

Concept

[Selectie van de passages met 'Brenninkmeijer' of 'burgerfora']

De vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat heeft op 10 juni 2021 overleg gevoerd met mevrouw Yeşilgöz-Zegerius, staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat, over:

- **de brief van de minister van Economische Zaken en Klimaat d.d. 22 maart 2021 inzake advies van de adviescommissie Burgerbetrokkenheid bij het klimaatbeleid (commissie-Brenninkmeijer) (32813, nr. 674);**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De fungerend voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat,
Azarkan

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat,
Nava

Voorzitter: Amhaouch
Griffier: Nava

Aanwezig zijn zestien leden der Kamer, te weten: Amhaouch, Bontenbal, Boucke, Dassen, Eerdmans, Erkens, Grinwis, Van Haga, Jansen, Kops, Van der Lee, Leijten, Van der Plas, Stoffer, Teunissen en Thijssen,

en mevrouw Yeşilgöz-Zegerius, staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat.

Aanvang 10.44 uur.

[p 18] Mevrouw **Teunissen** (PvdD):

Voorzitter, tot slot. Naar aanleiding van de aangenomen motie-Mulder c.s. kwam er een mooi rapport van de commissie-Brenninkmeijer over een burgerforum. Een aantal vragen ligt nog open voordat we daar echt mee van start kunnen gaan. Denk aan zaken als welke organisatie de burgerfora gaat faciliteren, de vaststelling van het proces, de frequentie van de burgerfora, de organisatie van het toezicht, de inhoudelijke afbakening en de totstandkoming van het maatschappelijke draagvlak. Is de staatssecretaris bereid om vervolgonderzoek naar burgerfora te faciliteren?

[p 24] De heer **Van der Lee** (GroenLinks):

Ik vind het ook heel goed dat het rapport van de commissie-Brenninkmeijer is verschenen. Ik roep de staatssecretaris op om werk te maken van het inzetten van burgerfora in deze transitie, maar niet alleen daar. Ik vind dat ook op andere terreinen waar ruimtelijke ordening een groot onderwerp is, zoals bij het aanleggen van luchthavens, snelwegen en nieuwe bedrijfsterrains, meer inspraak moet komen van burgers. Ik hoop dat het kabinet ook op dat punt dit rapport in bredere zin oppakt en ter hand neemt.

[p 28] De **voorzitter**:

Dank, meneer Jansen. Ik zie een interruptie van de heer Dassen van Volt.

De heer **Dassen** (Volt):

Dit was een bijzonder betoog. Ik vraag me af hoe de heer Jansen naar het rapport van de heer Brenninkmeijer kijkt en naar Brenninkmeijers positieve bevindingen over burgerfora, waarin burgers daadwerkelijk met oplossingen komen voor de klimaatcrisis.

De heer **Jansen** (FVD):

Ik heb het rapport nog niet gelezen, maar ik kan me niet voorstellen ... Misschien kan u het mij doen toekomen. Ik kan u ook bevragen over allerlei rapporten die u niet hebt gelezen. Als de intentie van uw vraag is om aan te geven dat er schijnbaar draagvlak is onder de bevolking voor dit soort beleid, dan durf ik dat stellig te betwisten. Als dat zo zou zijn, als de bevolking hiervoor zou zijn, dan zou er gewoon open kaart worden gespeeld. Dit zou dan in een referendum aan de bevolking worden voorgelegd in plaats van via allerlei schimmige internationale constructies en via dit soort ambtelijke taal.

[p 30] De heer **Dassen** (Volt):

Ik heb nog een ruim een minuut. Dat is hartstikke mooi.

Deze transities hebben een grote impact op de samenleving. De commissie-Brenninkmeijer gaf een advies uit over de rol van burgerparticipatie in klimaat- en energiebeleid, juist ook in de grensregio's. Als voorstander van burgerfora ben ik blij om te lezen dat de commissie een positief advies meegeeft. Welke rol wil de staatssecretaris aan burgerfora geven in de uitdagingen die voor ons liggen? Hoe voorkomen we dat dit een wassen neus wordt, waar ook zeker voor wordt gewaarschuwd op het moment dat we hier te laat mee aan de slag gaan?

Ik haak even aan op wat mevrouw Teunissen net zei. In het Verenigd Koninkrijk is er inderdaad een Committee on Climate Change. De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid heeft de klimaatautoriteit inderdaad ook voorgesteld. Hoe kijkt de staatssecretaris hiernaar en wat zijn de vervolgstappen, indien zij hier positief naar kijkt?

[p32] De heer **Eerdmans** (JA21):

Mijn punt zit echt op het gebied van draagvlak. Mevrouw Leijten heeft daar eerder al iets over gezegd. We hebben hier dinsdagavond een overleg gehad met meneer Brenninkmeijer. Hij zei zelf dat hij een hekel had aan de term "draagvlak". Dat leidde hier, in deze zaal, wel tot wat vragen, bijvoorbeeld wat iedereen daar zelf van vond. Die vraag heb ik ook voor de staatssecretaris. Wat verstaat u onder "draagvlak"? Is dat het invliegen van oud-politici en het instellen van allerlei burgerfora, die proberen de boodschap te verkopen? Of moet er echt aan bewoners worden gevraagd hoe ze aankijken tegen een windturbine om de hoek of een zonneweide? Het doet niks af aan ons standpunt. Wij vinden dat het Klimaatakkoord van tafel zou moeten. Wij vinden ook dat de hele RES-operatie, het RES-proces, gestopt zou moeten worden. Het leidt immers tot heel veel ongewilde windturbines van grote hoogte in de bebouwde omgeving. Dat geldt ook voor de zonnepanelen, de zonneweides. De vraag is dus hoe u "draagvlak" definieert. Dat is eigenlijk mijn eerste vraag.

Meneer Brenninkmeijer gaf ook aan dat het nooit een truc mag worden. Dat voelde hij zelf ook wel aan, en dat zag ik ook in zijn slides. Het wordt vaak verkocht onder de noemer "we doen aan participatie", maar ondertussen praten de mensen niet écht mee, want dan wordt het toch wat lastig. Ik ken dat ook uit mijn verleden in de politiek. Dat zie je ook bij de RES'en. In alle provincies waarin JA21 vertegenwoordigd is, zie je gewoon dat mensen zeggen: we moeten tekenen bij het kruisje. Je mag wel wat zeggen, maar er wordt niks mee gedaan. We hebben het ook door De Hond laten peilen. Mensen zijn ontzettend weerspannig tegen het fenomeen "een windmolen om de hoek". Dat geldt ook voor het van het gas af halen. Mensen zitten daar helemaal niet op te wachten. Ze willen daar ook

helemaal niet aan meebetalen. Ze snappen wel dat er iets moet gebeuren in het klimaat. Ze zien dat wel; veel mensen hebben daar oog voor. Want wie is er nou tegen schone energie? Maar het feit dat je op kosten wordt gejaagd en dat je op die manier in je bebouwde omgeving wordt verrast door een windturbine, vinden mensen minder positief. Dan staat het doel dus vast, hè. Ik lees ook in uw stukken dat 35 terawattuur het doel is voor 2030, en dat daarvoor eigenlijk alles moet wijken. In hoeverre is het inderdaad niet een wassen neus om te komen met die burgerparticipatie? Is het voor u een optie om te stoppen met de overprogrammering? Dat is een vraag aan u. Ik snap dat u zich heeft vastgelegd op dat doel, maar we zien dus ook dat er heel veel landbouwgrond niet voor woningen wordt ingeruild, maar juist voor extra turbines en zonneweides. Is het niet een beetje zonde om dat te doen? Zouden we daar niet mee kunnen stoppen? Laten we dat in ieder geval afbouwen. Ik zei het al: er zijn zonneweides gepland rond Naarden-Vesting, een prachtig gebied. We zien megaturbines bij Lage Vuursche. In de polder Rijnenburg bij Utrecht zou je heel veel kunnen bouwen. Nee, daar komen dus de megawindturbines terug. Kortom, daar is echt heel veel weerstand tegen. Voelt u die weerstand? Dat is eigenlijk de vraag aan de staatssecretaris.

Ik zei het al: bij burgercoöperaties worden politici ingevlogen uit een heel ander gebied van het land — mensen uit de pro-klimaathoek zoals Maarten van Poelgeest, Bouwe Olij en de heer Nijpels — om te gaan praten pro windturbines met bewoners die daarmee te maken hebben. Hoe ziet u dat? Reflecteert u daar eens even op. Ik snap wel dat het enorm helpt om dat soort "reclamejongens" in te zetten voor de boodschap, maar hoe komt dat over? Ben ik al aan mijn tijd, voorzitter? Kortom, daar wilde ik het over hebben. Hoe kijkt u tegen die burgercoöperaties aan?

[p 35] De heer **Eerdmans** (JA21):

Dus ja, ik voel best dat er met schone energie — kernenergie vind ik de meest schone vorm — wat kan veranderen. Maar als je tegen mensen zegt "kom op, dit moet je goedvinden", leidt dat tot weerstand, zoals de heer Brenninkmeijer ook zei.

[p 42] Staatssecretaris **Yeşilgöz-Zegerius**:

Er zijn verschillende vragen gesteld over de burgerfora. Ik heb die van mevrouw Teunissen nu voor mij. Zij vraagt of ik bereid ben om het vervolgonderzoek te faciliteren. Ik heb het rapport van de commissie-Brenninkmeijer gelezen. Volgens mij staan er heel interessante en belangrijke dingen in. Ik denk echt dat het heel belangrijk is voor een nieuw kabinet om er goed naar te kijken hoe dat vervolgens moet worden opgepakt. We moeten ervoor zorgen dat we datgene wat we afspreken ook kunnen waarmaken. Mensen moeten weten hoe ermee wordt omgegaan. Het is echt iets voor mijn opvolger.

[p 44] Mevrouw **Teunissen** (PvdD):

Ik heb twee concrete vragen. Dat levert gelijk twee interrupties op. De eerste vraag gaat over het burgerforum. De staatssecretaris zegt: daar kan ik nu niet aan beginnen; dat is aan een nieuw kabinet. Met de commissie-Brenninkmeijer hebben we nou juist gezien dat er naar aanleiding van die technische briefing toch nog een aantal dingen openligt. Ik noem een vraagstuk als de organisatie van het toezicht. Welke organisatie gaat precies die burgerbetrokkenheid faciliteren? Het leek ons nou juist heel goed om voordat er een nieuw kabinet zit in ieder geval die dingen uitgezocht te hebben. Een nieuw kabinet moet die keuze kunnen maken: gaan we op goede gronden voor dit burgerforum? Ik verzoek de staatssecretaris alsnog om een vervolgonderzoek te starten.

Staatssecretaris **Yeşilgöz-Zegerius**:

Dat begrijp ik. Tegelijkertijd denk ik dat vervolgonderzoek meteen een commitment is om het op deze manier uit te werken. Gelukkig is er vanuit de RES'en heel veel gedaan aan participatie. Ik heb verschillende sprekers gehoord die daarvan onder de indruk waren. Een aantal was overigens wat minder onder de indruk. Het is niet zo dat we op dit moment de

mensen niet raadplegen. Ze worden transparant, goed geïnformeerd. Waar het beter kan, wordt dat geëvalueerd. Het erbij betrekken van de mensen om wie het gaat, in wier achtertuin het gaande is, gebeurt volop. Er wordt naar gekeken waar het beter kan. Specifiek het instrument van een burgerforum vind ik echt aan een nieuw kabinet. Ik hoop dat dat er snel is en dat het dus niet heel lang hoeft te wachten.

[p 48] De heer **Dassen** (Volt):

Heel kort, in aansluiting op wat mevrouw Teunissen zegt over de burgerfora. Het is begrijpelijk dat het voor een volgend kabinet is. Maar we moeten ervoor zorgen, zoals de heer Brenninkmeijer duidelijk aangaf, dat we op tijd starten met burgerfora, zodat we niet voor voldongen feiten worden gezet en zodat het geen wassen neus wordt. Is het een idee dat de staatssecretaris alvast een lijst met punten maakt of identificeert waar toekomstige burgerfora mee aan de slag zouden kunnen gaan, zodat een volgend kabinet daar meteen mee aan de slag kan?

Staatssecretaris **Yeşilgöz-Zegerius**:

Ik denk dat dit — dat zijn overigens de meeste vragen — een duidelijke oproep is richting de onderhandelaars, namelijk dat er snel een nieuw kabinet moet komen. Maar dat even terzijde. Wellicht kunnen we kijken hoe het gaat in het kader van de RES'en. Natuurlijk worden de plannen gemaakt, maar daar wordt heel veel gedaan aan burgerparticipatie. Ik vind dat zelf een beetje een rotwoord, want wat zegt dat nou? Maar waar het juist om gaat, is dat je mensen transparant informeert over wat er gaande is, dat je met ze praat, dat je naar ideeën luistert en dat je daarop handelt. Dus wat ik eigenlijk bedoelde richting mevrouw Teunissen is dat het niet zo is dat er op dat vlak niks gebeurt. We gaan ook leren van die lessen. Wat is daar goed gegaan? Wat kan beter? Mijn advies zou zijn om onze energie erop te richten dat we dat in ieder geval goed inrichten, want die RES'en lopen gewoon door, en dat we deze parkeren voor een nieuw kabinet. Het is dus niet zo dat het stilligt en dat we Nederlanders vervolgens totaal niet betrekken bij wat er in hun achtertuin gebeurt, integendeel. Ik wil er ook vanuit mijn rol alle aandacht aan geven om te kijken wat daarin mogelijk is. Er is dus al heel veel gaande vanuit die RES'en, waardoor ik denk dat het juist daar even moet plaatsvinden.